

Geanonimiseerde versie

C-163/21 - 1

Zaak C-163/21

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

11 maart 2021

Verwijzende rechter:

Juzgado Mercantil 7, Barcelona (Spanje)

Datum van de verwijzing:

21 februari 2020

Verzoekende partijen:

AD e. a.

Verwerende partijen:

PACCAR Inc

DAF TRUCKS NV

DAF Trucks Deutschland GmbH

Juzgado Mercantil 7 de Barcelona (handelsrechtbank 7 Barcelona, Spanje)

[OMISSIS]

[OMISSIS] [Gegevens over de rechtbank, de procedure en de partijen]

BESCHIKKING

(VERZOEK OM EEN PREJUDICIELE BESLISSING)

Barcelona, 21 februari 2000.

[OMISSIS] [gegevens over de rechter en de procedure] Krachtens artikel 19, lid 3, onder b), van het Verdrag betreffende de Europese Unie (hierna: „VEU”); 267

van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (hierna: „VWEU”), en 4 bis van de Organieke Wet op de Rechterlijke Macht (hierna: „LOPJ”) dient het Hof van Justitie van de Europese Unie artikel 5, lid 1, van richtlijn 2014/104/EU van het Europees Parlement en de Raad van 26 november 2014 uit te leggen, en wordt het daartoe verzocht om een prejudiciële beslissing. [Or. 2]

AAN HET GEDING TEN GRONDSLAG LIGGENDE FEITEN

Het onderwerp van het geschil. Standpunt van de partijen

- 1 Op 25 maart 2019 verzochten de procesvertegenwoordigers van AD en 44 andere verzoekers, die als kopers van vrachtwagens vallen binnen de objectieve werkingssfeer van het besluit van de Europese Commissie van 1[9] juli 2016, om toegang tot bewijsmateriaal in het bezit van de maatschappijen PACCAR Inc; DAF Trucks N.V en DAF Trucks Deutschland GmbH. Zij baseerden hun verzoek op art. 283 bis van het Wetboek van Burgerlijk Procesrecht, dat strekt tot omzetting in nationaal recht van de artikelen 5 tot en met 8 van RICHTLIJN 2014/104/EU VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD van 26 november 2014 betreffende bepaalde regels voor schadevorderingen volgens nationaal recht wegens inbreuken op de bepalingen van het mededingingsrecht van de lidstaten en van de Europese Unie, welke artikelen betrekking hebben op de toegang tot bewijsmateriaal.
- 2 Het verzoek betreft met name de toegang tot het volgende bewijsmateriaal:

1) LIJST VAN GEPRODUCEERDE MODELLEN

Lijst van modellen die door DAF zijn vervaardigd in de periode van 1 januari 1990 tot en met 30 juni 2018, ingedeeld naar jaar en overeenkomstig de hiernavolgende kenmerken, die in Spanje algemeen door officiële instanties worden gebruikt voor de classificatie van voertuigen en de afgifte van nationale statistische gegevens:

[Lichte] middelzware modellen: van 5,9 tot 13,9 ton

Middelzware modellen: van 14 tot 18 ton, met een motorvermogen van:

170 pk tot 230 pk

231 pk tot 300 pk

Zware modellen: meer dan 18 ton, met een motorvermogen van:

200 pk tot 300 pk

301 pk tot 360 CV

361 pk tot 420 pk

421 pk tot 500 pk

501 pk tot 700 pk

Meer dan 700 pk

Tractoren met een motorvermogen van:

200 pk tot 300 pk

301 pk tot 360 pk

361 pk tot 450 pk

451 pk tot 500 pk

501 pk tot 600 pk

Meer dan 700 pk

Bedrijfsvoertuigen en voertuigen voor speciale doeleinden, uitgerust met verschillende typen aandrijving:

4x2, 4x4, 6x4, 6x6, 8x4, 8x6, 8x8, 10x4. **[Or. 3]**

Informatie over cabinevarianten (voor gelede trekkers) of carrosserievarianten (voor niet-gelede voertuigen) wordt niet vereist. De namen van de in deze lijst opgenomen modellen moeten de commerciële namen zijn zoals vermeld in de prijs- en informatielijsten bestemd voor het publiek en de gebruikers, en niet de interne projectnamen die gewoonlijk door fabrikanten worden gehanteerd; op zodanige wijze dat het model of type model steeds kan worden geïdentificeerd.

2) PRIJZEN AF FABRIEK (BRUTOPRIJZEN)

De prijzen af fabriek (ook wel aangeduid als „brutoprijzen”), of de prijzen die worden gehanteerd door de moedermaatschappij, of de (eventuele) intermediaire handelsonderneming, voor elk van de modellen die in punt 1 zijn vermeld, welke prijzen in rekening worden gebracht aan de importeur, dealer of Spaanse dochteronderneming die de modellen uiteindelijk aan de (eind)gebruiker verkoopt.

3) DELIVERY COST „Total Delivery Cost” van elk model dat in de bovenstaande lijst is opgenomen.

Het betreft een standaarddocument dat (ook onder deze Engelse naam) dat wordt opgesteld door alle voertuigfabrikanten (zowel van zware voertuigen als van passagiers- of bedrijfsvoertuigen), dat een uitsplitsing bevat van de kosten naar

elke fase van het ontwerp- en productieproces, inclusief voorstudies, basis- en detailengineering, alsook validatietests.

Onderstaande tabel geeft een voorbeeld van de minimale informatie die moet worden vermeld:

Functies	Vrachtwagen A	Vrachtwagen B
Productplanning	6 700 €	7 300 €...
Voorafgaande analyse van de concurrentie	600 €	€ 900...
Digitale ontwikkeling van het project	7 000 €	5 800 €...
Fysieke ontwikkeling van het project (prototypes)	8 000 €	7 100 €...
Ontwikkelingspersoneel	3 000 €	4 200 €...
Fysieke validaties	12,000 €	€ 13 500...
Uitbestedingen	4 000 €	4 100 €...
Materiaalkosten	28,000 €	€ 29 200...
Productiekosten (montagelijnen)	600 €	€ 640...
Logistiek	1 500 €	1 500 €
Belastingen en heffingen	3 000 €	3 100 €...
Levering aan de klant	400 €	400 €...
Totale kosten	74 800 €	77 740 €...

3 Het verzoek van de verzoekende partij is gebaseerd op de volgende argumenten, waarvan hierna een samenvatting is gegeven:

a) Bij besluit van 19 juli 2016, zaak AT.39824-Vrachtwagens („het besluit”), heeft de Europese Commissie („de Commissie”) een inbreuk op het mededingingsrecht door de belangrijkste Europese fabrikanten van middelzware en [Or. 4] zware vrachtwagens bestraft, die duurde van 17 januari 1997 tot en met 18 januari 2011 en bestond in afspraken over de vaststelling van prijzen en de verhoging van brutoprijzen van vrachtwagens in de hele Europese ruimte, en over het tijdschema en de doorberekening van de kosten van de introductie van nieuwe

emissietechnologieën om te voldoen aan de Euro-3- tot en met Euro-6-emissienormen. Het besluit is gericht tot DAF en haar bedrijvengroep.

b) Aan alle voorwaarden die nodig zijn voor een redelijke beoordeling van de haalbaarheid van de ingestelde schadevorderingen is voldaan:

- Het bestaan van het kartel.
- Het ontstaan van schade.
- Het causaal verband tussen de onrechtmatige daad en de schade.
- De hoedanigheid van de eiser of diens rechtsopvolgers als benadeelde partij.
- De toerekenbaarheid van de schadetoebrengende gedraging aan de bedrijven van de DAF-GROEP tegen wie de vordering wordt ingesteld.

c) Om het recht op volledige schadevergoeding te kunnen garanderen, moet de schade worden gekwantificeerd, waarbij deze wordt ingedeeld in drie categorieën:

- Schade ontstaan door prijsverhoging.
- Schade voortkomend uit een hoger [brandstof]verbruik.
- Schade die verband houdt met rente.

d) Gezien de impact op de gehele Europese markt is het niet mogelijk om vergelijkingsmethoden te hanteren die zijn gebaseerd op gegevens van andere markten of dezelfde of soortgelijke sectoren van dezelfde of soortgelijke markten in hetzelfde geografische gebied (de gehele Europese Economische Ruimte werd getroffen aangezien vrijwel alle producenten erbij betrokken waren), of vergelijkingsmethoden die zijn gebaseerd op andere geografische gebieden binnen dezelfde markt (vanwege verschillende technische en regelgevende vereisten, is er geen voldoende homogene basis voor vergelijking), zodat de kunstmatige prijsstijging als gevolg van het kartel slechts kan worden onderzocht door middel van diachrone vergelijking van aanbevolen prijzen *before-during-after* de periode van het kartel.

e) Bovendien moet de specifieke betekenis van de brutoprijs en de nettoprijs duidelijk en nauwkeurig worden gedefinieerd, ten einde de volledige impact op de uiteindelijke klant te kunnen bepalen – hier wordt ervan uitgegaan dat de brutoprijs deprijs af fabriek is (of, in bepaalde commerciële contexten, de prijs *exworks*) die in rekening wordt gebracht aan de organisatie die met de verkoop begint. Wat de nettoprijs betreft, dit is de prijs die de klant uiteindelijk voor de aankoop van het voertuig betaalt. Ook is het noodzakelijk de productiekosten te kennen, aangezien de afspraken kunnen hebben geleid tot veel grotere verhogingen van de brutomarge dan die welke voortvloeien uit de overeenkomst om de brutoprijzen vast te stellen.

- f) Al het voorgaande wijst erop dat het noodzakelijk is dat verweerders toegang verlenen tot de in het verzoek bedoelde documenten.
- 4 Op 7 oktober 2019 werd er een hoorzitting gehouden waarop verweerders, tegen wie het verzoek om toegang is gericht, aanwezig waren.
- 5 Tijdens deze hoorzitting hebben verweerders bezwaar gemaakt tegen het verzoek op grond van argumenten die, zeer summier, waren gebaseerd op het ontbreken van procesbevoegdheid bij sommige verzoekers, op het ontbreken van territoriale bevoegdheid van de rechtbank, op het ontbreken van passieve legitimatie bij sommige verweerders die in het besluit van de Europese Commissie niet als inbreukplegers werden genoemd, op twijfels over het bestaan van een prijsverhoging of een hoger [brandstof]verbruik, alsook op de niet-evenredigheid van het verzoek en op de noodzaak om maatregelen te nemen ter bescherming van de vertrouwelijkheid. Ten slotte betoogden verweerders dat sommige documenten *ad hoc* moesten worden opgesteld.

Behandeling van de gestelde prejudiciële vraag

- 6 Overeenkomstig artikel 4 bis van de Organieke Wet op de Rechterlijke Macht (LOPJ), is aan partijen, bij procedurele beschikking van 11 november 2019, een gewone termijn van 10 dagen verleend om hun standpunt kenbaar te maken met betrekking tot de indiening van een prejudiciële uitleggingsvraag bij het Hof van Justitie overeenkomstig artikel 267 VWEU.
- 7 Op 2 december 2019 diende verzoekster haar standpunt in met betrekking tot de prejudiciële vraag, waarbij zij te kennen gaf niet akkoord te gaan met de formulering ervan. Zij is van mening dat het verzoek betreffende de toegang tot bewijsmateriaal als bedoeld in de richtlijn en in artikel 283 bis van het Spaanse Wetboek van Burgerlijk Procesrecht in ruime zin moet worden geïnterpreteerd, en dat de „toegang tot bewijsmateriaal” niet kan bestaan uit het verstrekken van willekeurige informatie, waarbij het aan de benadeelde partij zou zijn om zelf de gegevens te zoeken en selecteren die noodzakelijkerwijs zijn verwerkt en rechtstreeks toegankelijk [zijn] voor de inbreukmaker. Daarom moet de informatie waarover de inbreukmaker beschikt op een ordelijke en begrijpelijke wijze ter beschikking worden gesteld.
- 8 Verweerders dienden op 3 december 2019 hun verweerschrift in, waarin zij, zonder zich te verzetten tegen het verzoek om prejudiciële beslissing, een samenvatting geven van de talrijke aanwijzingen op grond waarvan het Hof van Justitie van de Europese Unie artikel 5 van de richtlijn aldus kan uitleggen dat de daarin bedoelde verzoeken om openbaarmaking geen bewijsmateriaal kunnen omvatten dat nog niet bestaat, en dat opstelling daarvan bijgevolg niet kan worden verlangd, te meer daar dit, gelet op de beginselen van noodzakelijkheid, evenredigheid en beperking van de kosten, een buitensporige last voor de gedaagde partij zou kunnen inhouden, die verder gaat dan die welke voortvloeit uit het louter verlenen van toegang tot documenten.

RECHTSGRONDSLAG

Algemene benadering van het juridische geschil vanuit Unierechtelijk perspectief

- 9 Deze prejudiciële vraag strekt ertoe duidelijkheid te verkrijgen over de draagwijdte en grenzen van het in de artikelen 5 tot en met 8 van de zogenoemde schadevergoedingsrichtlijn neergelegde systeem van openbaarmaking van bewijsmateriaal, aangezien dit systeem, dat bij art. 283 bis van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering is omgezet in het Spaans procesrecht, niet alleen zal worden gebruikt voor het verzoek in de onderhavige procedure, maar ook voor verzoeken in toekomstige procedures in het kader van de privaatrechtelijke toepassing van het mededingingsrecht.

Uitvoeringswetgeving

- 10 De hier aan de orde zijnde wetgeving van de Europese Unie spitst zich toe op artikel 5, lid 1, van richtlijn 2014/104/EU van het Europees Parlement en de Raad van 26 november 2014 betreffende bepaalde regels voor schadevorderingen volgens nationaal recht wegens inbreuken op de bepalingen van het mededingingsrecht van de lidstaten en van de Europese Unie, waarin wordt bepaald:

1. De lidstaten zorgen ervoor dat nationale rechterlijke instanties in een procedure met betrekking tot een schadevordering in de Unie op verzoek van een eiser die daartoe een met redenen omkleed verzoek heeft ingediend met daarin alle redelijkerwijs voor hem beschikbare feiten en relevant bewijsmateriaal, welke toereikend om zijn schadeclaim aannemelijk te maken, de verweerder of een derde partij kunnen gelasten toegang te verlenen tot het relevante bewijsmateriaal waarover zij zeggenschap hebben, behoudens de in dit hoofdstuk beschreven voorwaarden. De lidstaten zorgen ervoor dat de nationale rechterlijke instanties op verzoek van de verweerder ook de eiser of een derde kan gelasten toegang te verlenen tot relevant bewijsmateriaal.

- 11 Zoals volgt uit overweging 4 van de richtlijn, inzake het in het Unierecht neergelegde recht op vergoeding van schade die voortvloeit uit inbreuken op het mededingingsrecht van de Unie en het nationale mededingingsrecht, is het vereist dat elke lidstaat over procedurele regels beschikt die de effectieve uitoefening van dat recht garanderen. De behoefte aan doeltreffende procedurele middelen volgt ook uit het recht op een effectieve rechterlijke bescherming dat in artikel 19, lid 1, tweede alinea, van het Verdrag betreffende de Europese Unie (VEU) en in

artikel 47 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie is vastgelegd.

- 12 Art. 283 bis a) lid 1, van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, toegevoegd bij Koninklijk Besluit 9/2017 van 26 mei (BOE van 27/5/2017), van toepassing op onderhavige zaak krachtens de tweede Overgangsbepaling, tweede lid, bepaalt in dezelfde bewoordingen als art. 5, lid 1, van de richtlijn: *„Op verzoek van een eiser die een met redenen omklede motivering heeft verstrekt die de feiten en bewijzen bevat waartoe hij redelijkerwijs toegang heeft, die toereikend zijn om de haalbaarheid van de uitoefening van vorderingen tot schadevergoeding als gevolg van inbreuken op het mededingingsrecht te rechtvaardigen, kan de rechter gelasten dat de verweerder of een derde het relevante bewijsmateriaal in zijn bezit overlegt, behoudens de in dit hoofdstuk beschreven voorwaarden. De rechtbank kan ook de eiser of een derde gelasten toegang te verlenen tot relevant bewijsmateriaal, op verzoek van de verweerder”*.
- 13 Voornoemd Koninklijk Besluit 9/2017 heeft art. 328 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering niet uitdrukkelijk ingetrokken. Dit artikel luidt als volgt: *1. Een partij kan van de andere partijen verzoeken om toegang tot documenten waarover zij niet beschikken en die betrekking hebben op het voorwerp van de procedure of de doeltreffendheid van het bewijsmateriaal. 2. Aan het verzoek kan worden voldaan door overlegging van een eenvoudige kopie van het document. Indien het document niet bestaat of niet voorhanden is, moet de inhoud ervan zo nauwkeurig mogelijk worden beschreven. Ook bij Koninklijk Besluit is art. 330 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering niet uitdrukkelijk ingetrokken: 1. Onverminderd de bepalingen van deze wet inzake voorlopige procedures, zijn derden die geen partij zijn in de procedure slechts verplicht toegang te verlenen tot documenten die zij in hun bezit hebben, indien de rechter op verzoek van een van de partijen oordeelt dat kennisneming ervan relevant is voor de uitspraak.*

Interpretatieve twijfels van deze rechtbank

- 14 De regels van zowel de richtlijn als het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering met betrekking tot de toegang tot relevant bewijsmateriaal wijzen er uitdrukkelijk op dat de rechter op verzoek van een partij de verweerder, de eiser of een derde kan gelasten toegang te verlenen tot het relevante bewijsmateriaal dat in zijn bezit is.
- 15 „Bewijsmateriaal” wordt in art. [2], lid 13, van de richtlijn gedefinieerd als *„elk type bewijsmiddel dat ontvankelijk is bij de nationale rechterlijke instantie bij wie de zaak aanhangig is gemaakt, en in het bijzonder documenten en andere informatiedragers, ongeacht het medium waarop de informatie is opgeslagen”*.
- 16 De bewijsstukken, die het onderwerp van het verzoek tot overlegging zijn in deze procedure hebben betrekking op documenten die, zoals zij worden opgevraagd, mogelijk nog niet bestaan, maar die door de partij tegen wie het verzoek is gericht

eerst nog moeten worden opgesteld (gecompileerd en gerubriceerd volgens de door de aanvrager aangegeven parameters), hetgeen verder gaat dan het louter opzoeken en selecteren van bestaande documenten of het louter verstrekken van alle gegevens, met de nodige garanties van vertrouwelijkheid, aan de verzoekende partij. Dit zou noodzakerwijs inhouden dat informatie, kennis of gegevens die in het bezit is van de partij tot wie het verzoek om informatie is gericht, in een nieuw document, in digitale of andere vorm wordt vastgelegd.

- 17 Dat het document waartoe toegang wordt gevraagd reeds moet bestaan, lijkt te volgen uit de bewoordingen van art. 5.1. en overweging 14 van richtlijn 2014/104, waarin staat dat het bewijsmateriaal in de macht of in het bezit is van de wederpartij of een derde, hetgeen duidt op een vooraf bestaand document en niet op een document dat wordt gecreëerd *ex novo*. Dit idee van pre-existentie lijkt ook te kunnen worden afgeleid uit het in artikel 5, lid 2, neergelegde concretiseringsbeginsel dat is uitgewerkt in overweging 16, waarin wordt gesteld dat „wanneer een verzoek om toegang strekt tot het verkrijgen van een categorie van bewijsmateriaal, dient die categorie te worden afgebakend door middel van de kenmerken die de bestanddelen gemeen hebben, zoals de aard, het voorwerp of de inhoud van de documenten waartoe de toegang wordt gevraagd, de tijdsperiode waarbinnen de documenten zijn opgesteld”.
- 18 Tot slot zou de uitsluiting van documenten die *ex novo* worden gecreëerd ook kunnen worden afgeleid uit het feit dat de richtlijn verwijst naar de overlegging of toegang tot bewijsmateriaal, in dit geval documentenmateriaal, maar niet naar de overlegging of toegang tot informatie, kennis of gegevens in het bezit van de wederpartij of een derde. Informatie, [Or. 8] kennis of gegevens die, om in een procedure te kunnen worden ingebracht, in ieder geval moeten worden geregistreerd in de vorm van een bewijsmiddel, gewoonlijk documentenmateriaal. De mogelijkheid om datarooms te creëren waartoe de aanvrager toegang heeft, in het algemeen virtueel, vanwege de grote hoeveelheid informatie, met de nodige maatregelen om de vertrouwelijkheid van de gegevens en informatie te bewaren, vloeit voort uit de regelgevingsprincipes van art. 5 van de richtlijn en art. 283 bis van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering. Met deze datarooms zou de aanvrager toegang hebben tot alle gegevens (reeds bestaande documenten) van de aangezochte partij, zonder dat de aangezochte partij aggregatie- en classificatietaken hoeft te verrichten om een nieuw document te maken.
- 19 Er bestaan echter ook argumenten voor een bredere uitleg, volgens welke de overlegging of toegang ook de mogelijkheid kan omvatten om *ex novo* documenten te vervaardigen met gegevens, informatie of kennis van de wederpartij of een derde.
- 20 In het algemeen kan een beperking van het systeem van de overlegging van bewijsmateriaal het recht op volledige schadevergoeding en het doeltreffendheidsbeginsel in gevaar brengen. Bovendien kunnen de regels opgenomen in de richtlijn betreffende de kosten en uitgaven van overlegging, in verband met het evenredigheidsbeginsel bij de inwilliging van de overlegging,

inhouden dat de aangezochte partij werk moet verrichten, hetgeen kosten met zich meebrengt, en dat verder kan gaan dan het eenvoudig zoeken en indienen van bestaande documenten, nu het de classificatie en aggregatie van bestaande gegevens, kennis of informatie omvat en daarmee werk vereist ter vervaardiging van een nieuw document.

- 21 Het antwoord op de prejudiciële vraag zal in deze zaak beslissend zijn, omdat het verzoek om toegang tot de bronnen van het bewijsmateriaal (overlegging van documenten) gericht tot de verwerende partij ertoe kan leiden dat de verweerders niet slechts reeds bestaande documenten aan de verzoekende partij moeten overleggen, maar ook *ex novo* gecreëerde documenten, op basis van reeds in hun bezit zijnde gegevens en informatie.
- 22 Losstaand van het feit dat bij elk verzoek om toegang tot bronnen van bewijsmateriaal het evenredigheidsbeginsel dient te gelden op de wijze zoals uiteengezet in art. 5 van de richtlijn en art. 283 bis van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, zal het antwoord op de voorgelegde vraag ook relevant zijn nu het een indicatie kan geven met betrekking tot het bereik van deze evenredigheid, in het geval dat het HvJ-EU voorstander zou zijn van een brede uitleg van art. 5.
- 23 In het licht van alle aangevoerde juridische argumenten dient de prejudiciële vraag, uiteengezet in het dispositief van dit besluit [Or. 9.], te worden voorgelegd aan het Hof van Justitie.

OPERATIEF ONDERDEEL

Ten eerste. – De procedure zal worden aangehouden in afwachting van een prejudiciële beslissing.

Ten tweede. – Het Hof van Justitie van de Europese Unie wordt verzocht om een prejudiciële beslissing over de volgende vraag:

Dient art. 5, lid 1, van richtlijn 2014/104/EU van het Europees Parlement en de Raad van 26 november 2014, betreffende bepaalde regels voor schadevorderingen volgens nationaal recht wegens inbreuken op de bepalingen van het mededingingsrecht van de lidstaten en van de Europese Unie, aldus te worden uitgelegd dat de overlegging van relevant bewijsmateriaal uitsluitend betrekking heeft op reeds bestaande documenten die in het bezit zijn van de verweerder of van een derde of, indien dit niet het geval is, omvat art. 5 lid 1 dan ook de mogelijkheid om documenten te overleggen die de partij tot wie het verzoek om informatie is gericht *ex novo* moet vervaardigen, door informatie, kennis of gegevens waarover zij beschikt te compileren of te rubriceren.

[OMISSIS]

[OMISSIS] [adres van het Hof van Justitie, procedurele eindformules en handtekening van de rechter]

[OMISSIS]

[OMISSIS] **[Or. 10]** [OMISSIS] [formules voor gegevensbescherming] **[or. 11]**

WERKDOCUMENT